

UREDNIŠTVO I UPRAVA
ZAGREB
MASARYKOVA ULICA 28a
Telefon broj 67-80

ISTRA

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

SITUACIJA NA FRONTU I DIPLOMACIJI

Treba priznati, kod mnogih je pokolebano ono prvočno uvjerenje, da će rat u Abesiniji svršiti onako kako bi bilo pravedno da svrši. Mnoge stvari uplivaju na posmatrače i zbijaju čak i one, kojih su bolje upućeni, a pogotovo one, koji prate samo površno. Unosi zabunu u duhove i ono što se događa u vezi sa zabranom petroleja, a pogotovo dvije tri posljednje pobede Talijana na sjevernom i južnom frontu. Naročito ono što se dogodilo u Enderti, kod Amba Aradama i oko Amba Alagije izazivlje sumnju u konačan otpor Abesinaca i slatnju u svršetak, koji ne bi bio drag.

Naročito, ako se dan za danom moraju čitati u dnevnoj štampi izvještaji o ratu, koji su u posljednje vrijeme u 90 posto po prostoru, koji u novinama zauzimaju, iz talijanskog izvora. Moramo znati, da je talijanska agencija Stefani u novije vrijeme razvila jednu golemu aktivnost, da suzbije nepovoljnu britansku informacionu službu. Nadalje britanska agencija Reuter nalazi se u izvjesnoj rezervi već čitava dva mjeseca, bit će iz samih komercijalnih razloga. A velik je gubitak za ispravu informacionu službu i to što je njemačka Štampa iz taktičkih razloga prije kršenja Lokarnskog pakta, kad se radilo o pridobivanju Italije za tu akciju, obustavila velik dio svojih objektivnih izvještaja iz Abesinije. Francuzi su uvijek nastojali, da stvari prikazuju onako, kako to godi Mussolini. Utjecaj je jednostrane tendencije štampe danas, dakle, očito u korist Italije. Svjetu se takvima informacijama jošta sugerira neka snaga Italije i skora katastrofa Abesinije.

Ali i onda, kad se uzme u obzir, da je Enderti i kod Amba Alagija Italija nešto postigla, treba na to gledati objektivno. Ne treba se puštati pesimističkim impresijama, nego računati; u pet mjeseci rata Italija je uspjela da prodre u Abesiniju samih 120 km i za to je vrijeme, za tako mali teritorij izgubila ne samo mnogo ljudskih života (samo avijatičara je poginulo to sada oko 50!), nego je utrošila i goleme svote novaca. Pariški *«Temp»* je iznio u jednom izvještaju iz Rima, da je samo za izvanredne troškove zbog rata od juna 1935 do marta izdano 6 miljardi i četvrt! Ovaj rat po objektivnom računu stoji oko jedne miljarde i pol do 2 miljarde svaki mjesec! A do Adis Abebe ima još 20 Amba Aradama sa sjevera i isto toliko s juga. To je stvarnost, a drugo su sve fraze, kao što je fraza i ono što je bio najavio Mussolini novembra 1935 u jednom svom slavnom govoru, da će naime 6 februara 1936 biti u Adis Abebi. Taj je datum odavna već prošao, ali Adis Abeba nije vidjela Dučea! I sigurno ga neće tako skoro vidjeti ma da Talijani že na svaki način da uvjere svijet, da nema više ni Muluge, ni Kasine, ni Sejumove vojske... Ali kako to, da uza sve to što su te vojske uništene? Badoglio ne može da dodje do jezera Ašangi? Kako to, da se još uvijek napreduje brzinom od jedan kilometar na dan? (Doista, okruglo jedan km na dan!) I kako to, da je ponovno Badoglio morao javiti pad dva, tri talijanska aviona, pa čak je i u Ženevu poslana nota, kojom se protestira, da su Abesinci prodrli na eritrejski teritorij i masakrirali radnike, koji vrše djelo civilizacije? gradeći ratne ceste? Znači, da su Abesinci još uvijek živi i da se bore. U najmanju ruku to. A sezona kiša je blizu...

Druga strana situacije — diplomatska izgleda u ovom času takodjer prilično povoljna za Italiju. Treba vidjeti da li je tako.

U stvari embarga na petrolej doista ovih dana ne može doći do nikakvih zaključaka, jer je čitav taj kompleks, s kojim se je morala Ženeva da bavi, gurnut

NOV UDAREC ZA NAŠEGA KMETA V JULIJSKI KRAJINI

VINO NAŠEGA KMETA BO NADOMEŠČALO BENCIN

Trst, marca 1936 — V uradnem listu *Gazzetta Ufficiale* od 1. februaria t. l. je bil objavljen krajevi dekret zakon od 9. januaria 1936, štev. 81, ki pomeni zopet hud udarec za naše itak že gospodarsko povsem uničene kmetovalce v Julijski Krajini. Po tem zakonu, ki ga je minister za poljedelstvo in gozdarstvo že predložil senatu za pretvorbo v zakon, bodo morali vsi vinogradniki odstopiti sorazmeren del vinskega pridelka iz leta 1935 za destilacijo v špiritu. Dasi je vsakemu otoku jasno, da hoče fašistična vlada na ta način vsaj delo nadomeščati bencin, čigar uvoz utegnje poostrene sankcije docela onemočiti, ki ga pa tudi drugače sedaj Italija le z največjo težavo plačuje, je fašistična vlada utemeljila tukrlep z navidezno veliko skrbjo za vinograde, češ da izredni vinski pridelek iz leta 1935 zahteva »nujno in absolutno rešitev«. Ker je vina preveč za domačo rabo, ga je treba pač destilirati v špirit. Vlada je tako iz potrebe znala napraviti čednost: Pod preuzezo, da skrbi za dobrbit kmeta, mu kratkomalo ukrade njegov vinski pridelek da se tako

deloma obvaruje pred učinki sankcij. Vprašanje pa je, kako bo to prenesel vinogradnik, zlasti naš vinogradnik v Brdih, v Vičavi, na Krasu in v Istri. Poljedelski minister Rossini je že 3. februaria določil termin za prijavo vinskih zalog. Rok je bil izredno kratek, kajti v teku enega tedna po objavi, namreč najkasneje do 10. februarja so morali vinogradniki prijaviti množino vina na posebnih formulirjih. Ker je bil rok vendar prekratki, ga je minister podaljšal do 16. februarja. Od prijave so bili oproščeni samo oni, ki imajo manj karor deset hektolitrov. Drugi smejo po naknadni interpretaciji, ki pa je izšla še 12. februarja, ko so naši kmetje že oddali svoje prijave, odštevi za vsakega družinskega člana po en hektoliter. Kdor ni v določenem roku predložil prijave ali je dal napačne podatke, se bo kaznoval z globom do 3000 lir. Se večja kaznem je previdjena za one, ki so sicer pravilno prijavili vinski zalog, a bi se kakorkoli skušali odtegniti obvezni odstopitvi določene množino vina, namreč globa do 500 lir in zaporedi do šest mesecev. Za naše vinogradnike

je udar tem nujši, ker niso do danes radi splošne gospodarske krize utegnili prodati niti manjšega dela svojega pridelka, tako da se jim bo določila množina vina, ki jo morajo odstopiti, po celotnem pridelku.

Poljedelski minister ni še odmeril, koliki del vinske zaloge se mora odstopiti za destilacijo. Vsa; v uradnem listu ni bila še razglašena taka naredba. Toda splošno znano je že, da bo vlada zahtevala petino (20%) vinske zaloge in da bo plačala liter vina, ki ima predpisani odstotek alkohola, največ po 30 centezimov.

Zanimivo je tudi da bodo prijave kontrolirali na njihovo verodostojnost podešat skupno s krajevnim organom fašistične stranke. Tako je odredil poljedelski minister. Kaj pomeni taka določba za našega ubogega kmeta, nam je iz dolgoletne izkušnje predobro znano. Ne smemo se tečaj čuditi, da je naš kmet izgubil že vso vero in vsako upanje. Njemu je danes že skoro vseeno, kaj pride, da le nastane izpremembra in sicer čimprej in da se reši sedanjega pekla.

LJUDI V ISTRI JEDU TRAVU

a prefekt Cimoroni naredjuje strogu rekviziciju žita

Pazin, marta 1936. — Ovdje kod nas vlada velika glad. Niti stari ljudi ne pamte da je ikada narod bio u ovojlikov bijedi. Na pazinskom trgu može se dobiti kola seljačkih drva za 10 lira. Po selima je po svim livadama travu, kao radici, žutinica, sunače, pobrana. Ljudi iz Grimalde, Grdog sela, Kaščerge idučak u »Valuc« (pritok Mirne) da beru travu za jelo, a tako isto je i u Beramskoj vali sve poplavljeno od žena i djece iz okolišnih mesta. Svi oni traže i beru travu za jelo, jer jedino to nadruje preostaje, budući da novaca nema, a u gradu se ne može ništa dobiti na dug.

Medutim je istarski prefekt Cimoroni izdao 11. o. m. strogu naredbu o ponovnom popisu i rekviziciji žita u ratne svrhe. Taj dekret je obiljepljen po svim selima i u njemu se naredjuje da se

ponovno prijavi sve žito. Stavljen je u dužnost vlastima da to provedu, jer prvi popis da nije dao dovoljan rezultat. Protiv onih koji sakriju žito poduzet će se najstroža mjeru (»severissimi procedimenti« stoji u proglašu). Kako je ta naredba stroga vidi se i iz zadnjih tačaka u kojoj se vidi kome sve se stavljaju u dužnost da popisuje i kontrolira popis i rekviziciju žita. Šaljemo vam to u prepisu:

7. I Podesta e Commissari Prefittizi dei comuni della Provincia, i Segretari politici dei Fasci, gli Ufficiali e gli agenti della Forza pubblica sono incaricati dell'esecuzione della presente ordinanza, ciascuno per la parte che lo riguarda.

Eto, dok narod jede travu, fašističke vlasti mu prijete globom i zatvorom ako ne preda žito za rat.

U RIMU JE UHAPŠEN STUDENT IZ SUBOTICE

navodno radi širenja letaka

Subotica, 17. ožujka. Jutros se ovdje pronjela vijest u gradu da su talijanske vlasti uapsile Antuna Kopunovića, studenta filozofije na rimskom sveučilištu, koji je rodom iz Subotice. Prema dobivenim informacijama, njegovo napuštanje je motivirano time, što je navodno medju Slovenima široko slavensku misao i odvraćao Slovence i Hrvate da idu u rat protiv Abesinije. Prilikom premetačine policijske vlasti su navodno našle propagandistički materijal za tamošnje slovensko stanovništvo.

medju Slavenima pod Italijom

Gimnaziju je svršio u Subotici, a zatim studirao filozofiju u Zagrebu. Prije dvije godine talijanska vlada dala mu je stipendiju za nastavak filozofskih studija na rimskom sveučilištu. Kada je izbio rat ova stipendija je Kopunoviću oduzeta, ali je pučka kasina u Subotici votirala svotu od 10.000 dinara da Kopunović može završiti nauke. Prošle jeseni Kopunović je otisao u Rim da dovrši svoje nauke. Student Kopunović bio je vrlo trijezan i intelligentan mladić (»Obzorje 17 III»)

u pozadinu Hitlerovim udarom po Lokarnskom paktu i ulaskom niemačke vojske u Ranišku demilitarizovanu zonu.

Hitlerov otkaz Locarnskog pakta velik je dogodaj, kakvog nije bilo odavno. Napetost u međunarodnom životu nije nikad bila veća, nego što je upravo ovih dana i nije ni čudo, da je interes čitavog svijeta svraćen s Abesinije na francusko-njemački sukob zbog Locarna i Rajnske zone. Tu su mogućnosti za veliki evropski rat. Treba željeti, da do rata ne dodje, ali rat nije isključen. Zbog upornosti s jedne strane, a nepopustljivosti s druge strane, Njemačka i Francuska danas stoje jedna protiv druge u odnosu kakvog nije nikada bilo.

Treba najprije istaći, da do svega toga ne bi bilo došlo, da nije Mussolini poveo rat u Abesiniju. Kad ne bi bilo afričkog rata ne samo da ne bi bilo u svijetu onog opadanja međunarodnog moralu i općeg rušenja nekog reda, nego bi i u konkretnim odnosima između velikih sila na zapadu Evrope bila brana za ovakve opasne eksperimente. I zato se s pravom može reći, da je u abesinskem ratu početak onoga što se događa između Francuske i Njemačke.

Ma da je indirektni krivac za sve to — Mussolini ipak momentano aprofityira od toga stanja. Ženeva nema ovih dana vre-

mna, da se bavi Abesinijom i zabranom petroleja. Važnije je ono drugo. Velika Britanija ne može da se koncentriра na Abesiniju, ona mora da posreduje između Francuske i Njemačke i da spasava mir, a na koncu i da spasava nešto od Locarnskog pakta, koji je i njoj bio koristan.

Odbor trinaestorice, koji forsira izmirenje između Italije i Abesinije nemože da nastavi s radom, ma da je Negus javio, da bi bio voljan pregovarati o miru bez koncesija i ma da je i Mussolini izjavio, da je u principu za mirovne pregovore, razumije se, uz veće koncesije. I tako dok se vodi bitka za Locarno abesinska stvar ostaje u pozadini, a Mussolini se smatra jačim i sigurnijim.

Mussolini je u ovom momentu u povoljnog diplomatskog položaju i zato, jer je Italija takodjer potpisnica Locarnskog pakta, pa je njezino držanje prama dogodjajima, koji se razvijaju vrlo važno. Mussolini je medutim počeo odmah od prvog dana da nastupa s rezervom, to jest nije se opredijelio niti za Francusku niti za Njemačku. Sumnja se u njega, da je u dogovoru s Njemačkom i to mu dobro dolazi za učenjivanje Pariza i Londona. On se nudi Velikoj Britaniji i Francuskoj da će im pomoći, ali za plaću mu moraju dati slo-

bonde ruke u Abesiniji i odmah ukinuti sankcije. Ako mi to ne date — poručuje na zgodan način Mussolini — nije mi stalo do Locarna i poduprijet ču Njemačku! Francuzi su izgleda s velikom simpatijom primili ove Mussolinijevе sugestije i oni bi bili odmah za ukidanje sankcija protiv Italije, samo da je Italija s njima protiv Njemačke. Ali Velika Britanija ne pokazuje ipak još nikakve volje, da udovolji Mussoliniju i izgleda, da od svega toga neće biti ništa.

Moglo bi se čak dogoditi, da sve svrši vrlo nepovoljno za Italiju. Ako ne dodje do izmirenja između Francuske i Njemačke i Velike Britanije, pa se sukob izgleda, onda će pogotovo moći i Društvo naroda, pojačano s Njemačkom, koja bi se vratila u Ženevu, a i sama Velika Britanija da nastupi energičnije protiv abesinskog rata.

Italija, dakle, samo momentano uživa u ovoj evropskoj zamučenosti. A kako će sve to svršiti još se ne može točno predvidjeti, ali može se slutiti, da će ideja međunarodne pravde ipak pobijediti. (***)

NOVA ZVJERSKA OSUDA SPECIJALNOG TRIBUNALA

PROF. GIUA OSUDJEN NA 15 GODINA ROBLJE

U Rimu je ovih dana održana tajna rasprava pred Specijalnim tribunalom intelektualcima iz Kunea i Turina, koji su u maju prošle godine bili uhapšeni pod optužbom da pripadaju tajnom udruženju »Giustizia e Libertà«. Na toj raspravi je bio osudjen u 15 godina robije docent Turinski politehnik i Vojske akademije prof. Michele Giua.

Još se ne zna ništa za sudbini ostalih optuženih u tom procesu. Medu tima se nalaze advokat Foa, pisac i profesor Monti, muzički kritičar dr. Mila, dr. Perell i njegov otac.

Nove žrtve slovenskih fantov v Afriki

Trst, marca 1936. (Agis). — V boji pri Šire na severni abesinski front je padel artillerist JOSIP BOŽIĆ iz Vičave, ki je služil pri 18. regimentu. Pri Karu Ambu pa je padel narednik-vodnik FRANC BAJT iz Ponikve pri Sv. Luciji. Padel je 27. februarja. Kakor običajno so potrtim staršem sporočili to vest z nemogočimi ceremonijami fašistični funkcionarji.

Padel je tudi IVAN VITEK, Istran, star 23 let, doma iy Krnice. Služil je v diviziji »28. oktobra«. Nadaljujejo se še dalje komemoracije po raznih fašističnih organizacijah za padlim VIKTORJEM COLJO in VALENTINOM HABETOM.

ZBOR AMERIČKIH JUGOSLAVENA ZA NAŠ NAROD POD ITALIJOM

Primili smo ovaj letak, kojim se američki Jugosloveni pozivaju na veliku skupštinu, koju priredjuje Udruženje za obranu Jugoslovena pod Italijom. Letak je hrvatski i slovenski na drugoj strani.

*
Poziv na veliku
JAVNU SKUPŠTINU

koju priredjuje u nedjelju, 2.30 popodne dne 29. marta 1936.

Udruženje za obranu Jugoslovena u Italiji

osnovano sa strane hrvatskih, slovenskih i srpskih društava newyorskog okruga sa ciljem, da stvori jedinstveni front našega naroda, koji će svim raspoloživim sredstvima poraditi da izvođi čovječja i gradjanska prava našoj u Italiji zarobljenoj i zlostavljenoj braći.

Govoriti će, medju ostalima, Anton Gerlach, Frank Kerže, Ivan Krešić, Ivan Mladineo, Rainer F. Hlacha, pretdsjedatelj.

Arlington Hall (Poljski Narodni Dom) 19 St. Marks Place, N. Y. C. Dvorana se nalazi između 2ge i 3će Avenue, blizu 8th Street, Manhattan. Ulaz besplatan.

Izvršni odbor »Udruženja za obranu Jugoslovena u Italiji«: Ilija Bratina, pretdsj., Anton Gerlach, potpr., Mary Vidović, taj., Leo Zakraješ, blag.; članovi: Josip Antončić, Tomo Čučić, Rainer F. Hlacha, Harry M. Justiz, Frank Kerže, Ivan Mladineo, Josip Sišetić i Josip Tafra.

Adresa Udruženja: Room 526, 156 Fifth Avenue, New York City.

TALIJANSKI OFICIRI U AFRICI SU NEZADOVOLJNI

Iz pisma našeg vojnika kod Makale,

Primili smo ovo pismo jednog našeg mladića iz Abesinije. Pismo je prije talijanskoga napredovanja kod Amba Aradam i Amba Alagijsa, ali je karakteristično i za današnju situaciju.

Dragi prijatelj, bojim se da se nećemo vidjeti nikada već. Ja se sada nahajam blizu Makale. Bo dan k i bomo vvi pokošeni od črnih. Pred koji dan smo šli 10 kilometrov naprej, ali bomo isto tako gotovo tudi nazaj... Nahajamo se u nekim gozdih. Ima puno velikih zverini. Ravno sedaj pred nekoliko dnevi su šli nekoliko od naših vojakov proč od kompanije, ali se nisu već vratili, su ih gotovo zverine raztrgale all noži razrezali, zakaj ih se najde dosti kрат u kakem grmovju sve razrezane i razmresjene.

Dalje ti javljam da od kad sem šel iz Italije nisem spal na slami ni na suhem, već samo na zemlji, a i hrane primanjkuje, pa smo lačni. Dobivamo jest jenkrat na dan, pa smo vvi propali. Evropu se ne nadamo već videti.

Prošlo mi je 7 meseci od kar sem že tukaj v tej Afriki, ali vsaki dan je sve slabše.

Tudi med oficiri vlada velika nevojna. So tudi oni jezni, jezni sami na se iz na vse.

Komaj pred dvemi meseci sem izvedel kje si in s kakim vrokom si sedjam. Oh srečen si ti ki ti je Bog pokazal pravo pot in pot sreče. Mogoče ako bi ti bil še dol bi se tukaj nahajala skupaj... Boljše za te.

Tvoj nesrečni prijatelj X

Vojak, doma iz Boskega, piše iz Abesinije

Bove, marca 1936. — (Agis) — Iz abesinske fronte se je pred kratkim oglasil domać fant s pismom, katero, kot se zdi, ni bilo cenzurirano in pravi med drugim:

»Blagor Vam, ki ne veste, kaj je trpljenje. Kar smatrati Vi za muko, tam daleč doma, je napram našemu trpljenju blaženost. Nahajam se v prvi liniji, kjer preživljam groze, kakršnih nadih am niti ne omenjam, ker takonimate pojma o njih. Prosim, pišite mi, kdaj bo konec tega gorja, mi ne vemo popolnoma nič. Saj tudi vol ne ve, zakaj ga peljejo v klavnicu.

Dolgo sem molčal o teh mukah, a zdaj mi je vse eno, tudi će me ustreljijo, ker pišem, kar ne smem. Prosim pozejte drugim, ki bodo še prišli za nam na vrsto, da naj si vsak pomaga, da se izogne tukajšnji grozi.

Prosim, pišite mi tolažilno besedo, če se zgodi čudež, da ne podležem.

Oh, nikoli već ne bom videl slovenske zemlje!«...

FAŠISTIČNI „DOPOLAVORO“ PRI NAS NE USPEVA

PLESI SO NA DEŽELI ODPADLI IN »DOPOLAVORO« NI POTREBEN VEĆ

Trst, marca 1936. — (Agis) — O ustanavljanju fašističnih organizacija »dopolavora« je italijansko časopisje svoje veliko pisalo. V to organizaciju je fašizem vpletel vse svoje upanje, zato jo je tudi forsirao u prav vsako, pa še tako malo vasio. Fašistični zaupniki so po naših vaseh silili v ljudstvo z vpisom, vendar pa niso mnogo opravili. Marsikje je prišlo do ustanovitve in le pri tem ostalo. Drugod, zlasti kjer je kaj priseljencev, je organizacija v začetku imela več uspehov, zlasti še zato, ker so v prostorih »dopolavora« ob nedeljah in praznikih prirejali plese, med tem ko je ta zabava po deželi že čisto odpadla. Tako je tudi dolinski »dopolavoro« ob ustanovitvi uspeval... Odbornik dolinskega faša Jercog, doma iz

Krogelj je kupil v Dolini staro gostilno, poslopje je podrl in sezidal novo. Načaš za »dopolavoro« je uredil v novem poslopju veliko, lepo in parketirano dvorano. Vse poslopje ga je stato nad 60.000 lir. Kljub vsem privilegijem pa danas oddaja bufet »dopolavora«, katerega je do sedaj vodil v lastni režiji, v najem. V »dopolavoro« zahaja sama mladina, kajti tu je svobodna, ni nadzirana, lahko pleše kadar in kolikor časa se ji zljudi. Odrasli, zlasti pa starejši domačini, tudi če si od časa do časa privoščijo kak kozarček vina, ne zahajajo v »dopolavoro« ker, kakor hitro jih vidi tu kak javen funkcionalist takoj predbaciva, da za popivanje imajo, med tem ko se pritožujejo in nočjo plačevati javnih dajatev.

Vendar je tudi za organiziranje »dopolavora« določeno najmanjše število članov, in sicer 120. Če ne dosega članstvo tega števila, potem organizacija ne more obstojati. Zato n. pr. v Boljuncu niso mogli ustanoviti te fašistične ustanove kljub vsemu forisiranju, ker niso mogli zbrati dovolj članov. Pa tudi marsikje drugod je bil ves trud fašistov zmanj; kjer se po uspeli in postavili organizacijo na noge, ta počasi peša in propada. Pametnega itak ni ničesar nudila in ni imela namena nuditi. Sedaj jih še udruženje autorjev tirja za placilo takse in tako bodo počasi morali prenehati tudi s plesi. Ko ga zgne ta edina privlačnost, potem bo zapisan propasti sleherni »dopolavoro« v naših krajih.

PAŠOVANJE KORČULANSKIH „IREDENTISTA“ NA LASTOVU

Poslužnik Bernardi i tumač Pe ručič složno ucjenjuju naše ljude

Lastovo, marta 1936. — Poslije smrti pok. Dimitri neki doseljeni Korčulani uželi su na našem otoku za zadaču, da čine svakojake nepravde našem narodu. Tako izbjeglica Bernardi Gabro, poslužnik suda, trguje sa tavolaram i pozaimljuje od neupućenih ljudi pare, što je dalo povoda, da je protiv njega podignuto nekoliko kaznenih prijava, ali se sa istragom protiv njega oteže, pak izgleda da će biti mjesto njega kažnjeni oni, koji su te prijave zbog njegovih protuzakonitosti podigli.

Pored spomenutog Bernardi-a sudski klučar Perucci (Peručić) Ante vrši ulogu tumača na sudu, te se on ne ženira, da javno govori, kako niko od svje-

doka, dok je on tumač, ne može da naškodi Bernardi-u, jer će on već da te iskaze znati da prevodi. — Političke vlasti uložile su sve sile, da toga Bernardia spaše. Zato su neki svjedoci bili pozvani od Segretario politico, gdje im se prijetilo u slučaju, ako bi svjedočili protiv Bernardi-a.

Taj doteperenac Bernardi uspijeva da pokriva svoje grijeha, jer da mu je navodno, kao nacionalnom mučeniku, sve propalo na Korčuli. — Govori se po mjestu, da je on prigodom mjerjenja čestica po mjeru Medin neopravданo od naroda utjerao na hiljadu i hiljadu lira uzimajući za najmanje radove za uredovih satova siromašnim seljacima po 50 lira. — J. H.

Rejec Anton iz Lomov obsojen pred goriškim sodiščem

na dve leti zapora in 20.000 lir denarni kazni

Gorica, marca 1936. — (Agis). — V znani in obširni črnorški aferi, ki se je 20. januarja t. l. zaključila v Rimu pred posebnim sodiščem, kot je naš list v svoji zadnji številki že poročal, je bil takoj ob začetku preiskave aretiran tudi Anton Rejc, 25 let star, doma iz Lomov pri Črnom vrhu in nečak težko obsojenega Pivka. Vendra pa, ker mu oblasti niso mogle prav ničesar dokazati, je bil spuščen takoj po zaslivanju. V torem 3. t. m. pa je bil pred goriškim sodiščem, češ, da je iz političnih razlogov zbežal čez mejo obsojen v kon-

tumaciju na dve leti zapora in 20.000 lir denarne kazni.

— IVAN ŽELE IZ MARENJE VASI je bil obsojen na 6 mesecev zapora in 7.500 lir radi tihotapstva konj in zoperstavljanja javnim organom.

— Goriško sodišče je obsodilo na 150 lir pogojno 50-letno Ivano Nanut, češ, da je ovirala sina prihajati k predvojškim vajam.

Zagonetna smrt Štefana Božiča OSUMLJENEGA VLOMA

V ŠOLO NA GOZDU

Gorica, marca 1936. — (Agis). — Iz Cola poročajo, da so našli v neki grapi Krizne gore truplo mlajšega moškega. Po ugotovitvi so dognali, da je mrlji istoveten z 27 letnim Štefanom Božičem iz Gozda pri Colu, ki je že pred časom izginul brez vsakega sledu. Bil je skupno z očetom in bratom ter

nekaterimi drugimi vaščani osumljeni vloži v šolo na Gozdu, kot smo to že poročali v prejšnji številki našega lista. V zvezi s tem so se razširile po okolici najrazličnejše vesti, vendar pa zagotekna o smrti nesrečnega mladeniča še ni pojasnjena.

CENTURION GRAZIOLI POSTAL FEDERALNI VICESEKRETAR

Federalni tajnik Carlo Perusino odšel v Afriku — Spori v fašistični stranki — Prosluge Graziolija pot navzgor

Trst, 16. marca 1936. (Agis). — Federalni tajnik dr. Carlo Perusino, ki je izredno mlaš takoj po univerzitetni študi našel v fašistični stranki najlepšo pot za svojo častiljeno naravo, se je javil kot prostovoljec v. vzh. Afriko. Časopisi pravijo, da je pred nekaj meseci prosil za privilegij duceja, da bi oblikoval vojaško uniformo in bi se s tem pridružil tovarišem, ki ustvarjajo preko visokih barbarskih ovir veliko Italijo.

To milost mu je duce naklonil. S tem pa je nastal v fašistični stranki na Tržaškem in njegovem vodstvu problem nadomestitve tega moža. Rešitev in obvestilo za javnost, ki ga je izdala stranka, je izredno kratko in se glasi: Od sotnega federalnega tajnika bo nadomeščal Emilio Grazioli, ki postane federalni podtajnik mesto odv. Riccardo Wondricha. Bivši podtajnik Wondrich je bil na tem mestu šest let, ter mu je sedaj namenjeno drugo mesto. Vsekakor pa s tem poročilom stranke o izpremembah, zadeva ni popolnoma razčiščena in vsi vidijo v tem rezultat sporov, ki so se dolgo vodili med posameznimi osebami. Izkoristili so pač ugodno priliko odstotnosti glavnega tajnika. Časopis je poroča seveda o tem dejstvu glavnega tajnika z velikanskim navdušenjem in ceremonij od obhodni bi bilo ne konca ne kraja. Na kolodvoru ga je pozdravila skupina fašistov, mladi fašisti s fanfaro, univerzitetna fašistična grupa, žene, Dalmatinci in uniformirani. Glavno spretnost najvišjih glav je šlo z njim

do Tržiča. Poslovil se je v uniformi kolonialnega infanterijskega kapetana. V govoru je bilo izrečeno: Combatti molto, vinci sempre!

Z odhodom tajnika se je dvignil naložen zopet za eno stopnjo prosluli sežanski centurijon in federalni inspektor stranke Emilio Grazioli. Časopis je ga pozdravljal in pravi: Posebno živ pozdrav velja tov. Grazioliu, katerega zvestoba in navdušenje sta že sami zase dovoljno poročilo za plodovito delo izvrsenje dučejevih ukazov.

Istočasno skoro se je prijavil tudi reški federalni tajnik Artur de Meichsner za prostovoljca za Afriko v činu artillerijskega poročnika. Tako je postal to prostovoljno prijavljanie fašističnih oblastnikov že nekako sumljivo in zglede, da se morajo morda tudi neprostovoljno, za vzgled drugim, podati na za njih popolnoma nevarno pot.

— Tržičanski biskup Fogar je poslao balilama iz Pazina 100 lira. Uz to je poslao i pismo vodji balile u kojem kaže da voli mlade balile. Biskup Fogar je medutim postao taj prilog od 100 lira na specijalnu molbu koju mu je uputila O. N. B. iz Pazina još 1 februara.

— U Munamu su osovali fašio. Bila je, navodno, velika svečanost kojoj da su prisustvovali i mladi fašisti iz Žejana.

— Talijanski avioni letjeli su nad Adis Abebom ali nisu bacali bombe, več su vršili fotografiske snimke.

DIVLJAČKA FAŠISTIČKA PEDAGOGIJA

Talijanska vlada objavljuje svjetu da ona ima misiju da civilizira Abesiniju. S tim razlogom je fašistička vlada uspjela da zainteresuje neke desničarske krugove, a naročito katoličku crkvu. Da se vidi kako fašizam shvaća evropsku civilizaciju i na koji način misli da civilizira Afriku i da nametne tu svoju »rimsku kulturu« i ostalo Evropi, partijska »Giustizia e Libertà« citira pisanje turinske »Gazzetta del Popolo«. U tom izvještaju se opisuje kako se fašizam inscenira pravu bilku mlađih fašista, balila i sinova vučice (djeca od 3 do 16 godina) kod Turina. U toj bitci su učestvovali avioni, tankovi i pučko se pravim puškama, a s jednog brda su promatrali tu »bitku« učitelje i profesori te dice i s oduševljenjem su se izražavali o »junaštvu i borbenosti mlađih fašista«.

Taj izvještaj bi mogao da pročita delegat Italije kod Društva naroda. Time bi još jače mogao da podupre tezu o potrebi da fašistička Italija civilizira Abesiniju.

Bliza se praznik uhanov, srebrnih žlic itd.

Trst, marta 1936 (Agis). — Pobiranje in izsiljevanje prstanov in drugega presega v zadnjem času že vse meje. Ludje v strahu znašajo vse, da vrije te vred oblastni mir. Pobrali jim bodo k-natu vse, kar je kaj vrednega. Kakor ertamo ic nekega pisma, se bliza praznik v »batanac uhanov srebrnih žlic« itd, najbolji vitor pa da je prazniški mizerije.

V Pulju so delili prstane iz jekla

Pulj, marca 1936 (Agis). — To visek hite pobirati se začne prstane in druge ter srebrne predmete, kar tržaški in goriški časopisi vneto poročajo in prima šajo imena vseh posameznikov z naselbo količine vrednosti, ki so veči. Obenem pa ob velikih in svečanih cerkvenih ceremonijah dele nazaj jeklene prstane. To se vrši vedno v cerkvah. Značilen je pri tem na pr. govor, ki ga je imel pulski župnik mons. Angelo Parrozo. Govoril je med drugim:

Malo je dni v zgodovini drugih nacija, ko bi žene prostovoljno darovale prstane domovini in zgodovina jih ne beleži. Vrjnje ste dobole prstane iz kovine, ki je manj vredna, toda simbol novega prstana blagoslovil od Boga in domovine.

Tako blagoslavljajo tativne revnimi istriški in goriški ženam in možem, ki so morali mnogo hraniti in sliskati, da so si lahko nabavili za poroke zlate prstane.

GLASOVI TALIJANSKE ANTIFAŠIŠTICKE ŠTAMPE

PROTURATNA PROPAGANDA U TURINU

Genova, marta 1936. — Radnici iz Turina koji u Genovi čekaju odlazak za Afriku pričaju o velikoj propagandi protiv rata u Turinu i o velikom nezadovoljstvu naroda.

11 februara, pet dana prije nego su ti radnici otišli iz Turina, jednog jutra su svi zidovi osvanuli obiljepljeni plakatima protiv rata. Odmah su kamioni puni karabinera i agenata prolazili kroz grad. Drugi karabineri i agenti imali su pune ruke posla skidači proturatne proglašene. Još na podne toga dana moglo se u predgradjima čitati po zidovima te proglašene.

Sva policija je bila mobilizirana. Od 12 do 16 tog mjeseca policija je izvršila nekoliko četvrtdesetak hapšenja. Policija je čekala radnike pred tvornicama i vodila ih je ravno u zatvor. Patrulje karabinera su u predgradjima zaustavljale i pretresale svakoga kog bi našle iza 8 sati na ulici.

Na taj način su pohapsili velik broj antifašista, a mnoge od njih su postavili pred Konficijsku komisiju.

Ovdje se te manifestacije protiv rata pripisuju komunistima, kojih da ima mnogo u Turinu. »L'informateur Italien.«

PET RADNIKA POSTAVLJENO PRED SUD RADI TOGA ŠTO SU PROTESTI RALI PROTIV KRADJE NADNICA

Turin, marta 1936. — Vjesti koje primamo iz svih tvornica najbolje nam pokazuju koju je svrhu imala militarizacija fabrika. Čini se da je jedini cilj te miltarizacije bio taj da se radnike preda na mjesto i nemilos gospodarima tvornica.

Tako su u zadnje vrijeme opazili radnici tvornice Fiat da im prigodom isplate nedostaje u omotima po nekoliko srebrnih komada novca. Protestirali su, ali je pet radnika bilo uhapšeno i stavljeni pred Vojni sud, tobože radi »nepoštivanja i radi nepokoravanja starješinama.«

Medju radnicima vlada veliko nezadovoljstvo. »L'informateur Italien.«

STRASAN ŽIVOT U TALIJANSKIM KASARNAMA

Turin, marta 1936. — Kasarne su bez straze. Ostali su samo dežurni, jer su vojnici poslati kućama na privremeni otpust, budući da ih nemaju čime hraniti. Vojnici su morali da idu u civilnim odijelima, jer vlada velika nestaćica uniformi.

Hrana je svakim danom sve slabija. Ima pojedinih jedinica koje ne dobivaju kruh, već galette. Meso je zamjenjeno komadićem salame ili komadićem sira. Pred nekoliko dana su avijatički odredi bili u Rimu razoružani i zadržani preko cijele sedmice u kasarni. Sva utesniva su bila povučena, a vojnici su morali pisma koja su pisali svojima da pokažu otvorena oficirima prije nego su ih poslali. »Giustizia e Libertà.«

SPAŠAVANJE MUSSOLINIJA.

Sigurno je da se u mnogim evropskim kancelarijama traži put i načina kako bi se spasilo Mussolinija, ali niko od njih ne zna kako bi taj spas mogao da dodje, jer nijedan od tih pokušaja ne računa sa jednim faktorom koji će vrlo brzo doći na scenu, a to je: talijanski narod. Avanti!

ZAŠTO SE ŠALJE KARABINIJERE U AFRIKU?

Koncem mjeseca februara oputovali su iz Napulja u Afriku jaki odredi karabinjera. Francuski »Paris Midi« je izvjestio o odlasku 1500 karabinjera. Fašistički listovi nisu o tome ništa pisali. Zašto? Jer jedna naredba Ministarstva za štampu i propagandu od 25 februara glasi:

Ne spominjati odlazak karabinjera u Istočnu Afriku.

Karabinjere se šalje u Afriku da nadziru puškama i mitraljezima vojnike u prvim linijama, isto onako kao što je to bilo u svjetskom ratu. Odlazak karabinjera i naredba Ministarstva za štampu i propagandu su simptomatični. To dokazuje da je moral trupa na fronti vrlo nizak i da je bilo slučajeva pobune.

»Giustizia e Libertà.«

ŠPANJOLSKA TEK SADA PROVADJA SANKCIJE PROTIV ITALIJE

Španjolski ministar vanjskih poslova uputio je raspis radi aplikacije paragrafa I i B koji se tiču izvoza oružja i municije u Italiju. Prema tome do danas, sigurno radi »zaboravnosti« ministra prošle reakcionarne vlade sankcije nisu bile primjenjene sa strane Španjolske, iako je Španjolska bila k njima pristupila u Zenezu.

L'idea popolare

REKVIZICIJA ŽITA

Turin, marta 1936. — Nove mјere je poduzela fašistička vlada kako bi mogla izdržati produženje rata i sankciju.

Odredjeno je da se rekvirira sve žito, a da se ostavi seljacima samo 20 kg po osobi.

Na mnogim mjestima grade se veliki rezervoari za benzin. U mnogim vinarskim poduzećima (Ginzano, Cora) rekvirirani su veliki sudovi koji služe za prepariranje vina i likera.

Prefektima je postavljeno u dužnost da smješta obavijeste vladu o svim kazalištima, kinima i ostalim javnim zgradama na njihovom teritoriju. Morali su da izvještaju koliko ljudi bi moglo da se sklene u te zgrade i da li je pod drven ili od cementa.

Giustizia e Libertà

OMLADINSKA KONFERENCIJA ZA MIR U BRUXELLESU

Naši bazovički i puljski mučenici simboli borbe protiv fašizma

Bruxelles, marta 1936. U svečanoj dvorani Palače Akademija u Bruxellesu održana je 29. februara i 2. marta Medjunarodna Omladinska Konferencija za mir. 316 delegata iz 25 zemalja zastupalo je mišljenje 12 milijuna omladinaca organizovanih u više od 300 organizacija i saveza. Prvo je zasjedanje otvoreno pozdravnim govorom senatora Henri Rolina (Belgija), predsjednika Svjetske Unije Društava za Ligu naroda. G. senator Rolin naglasio je u svome govoru: »Vi ćete u Vašem radu stvoriti odluke, koje će izvanredno mnogo pridonijeti očuvanju mira.«

Na konferenciji je jednoglasno izglasana ova

REZOLUCIJA

12 milijuna omladinaca iz 23 zemalje, zastupanih na Medjunarodnoj konferenciji za mir koja je održana u Bruxellesu u palači Akademija, 29. februara i 1. marta 1936.

1. Osudjuju napad talijanskoga režima na Abesiniju i traže integralnu primjenu privrednih sankcija, naročito onih koje se tiču materijala koji je potreban za vodjenje rata ističući istovremeno potpunu odanost talijanskom narodu.

2. Izjavljuju da nije dovoljno da se primjenjuju sankcije protiv napadača, nego je potrebno da se pruži i ekonomski i materijalna pomoć žrtvama napadača.

3. Smatra da nije dovoljno da se provodjenje sankcija prepusti samo vladama i

Dans la Vénétie Julienne

Les Jeunes Slovènes et Croates luttent pour l'indépendance de leur peuple. Leurs luttes sont réprimées de la façon la plus bestiale. Le 6 septembre 1930, quatre jeunes, Bidovec, Marussic, Milos et Valencio étaient fusillés à Trieste.

Bacac Vittorio, Lavrador Vickoslav, Lavrador Dusan et Gortan Zivko étaient condamnés à 30 ans de réclusion.

Auparavant, un autre jeune, Vladimir Gortan, était fusillé à Pola parce que le fascisme pour faire croire que le Peuple suit le «duo».

Jedna stranica iz brošure »Au secours de la jeunesse italienne«, koja je bila razdijeljena delegatima konferencije

nacionalnih delegacija. Tome je uređeno stavljen u dužnost da izradi konkretni program rada za mir i za koordinaciju svih zastupanih organizacija.

Najznačajnije su između ovih odluka i rezolucija one, koje najodlučnije osuđuju i odklanjam rat kao sredstvo u rješavanju međunarodnih sporova, i koje traže poštovanje i striktnu primjenu i kontrolu sankcija protiv začetnika rata u prvom redu protiv fašističke Italije. Omladina je sankcije prihvatala kao svoju vlastitu stvar i brigu, obećavajući istovremeno punu pomoć i podršku medjunarodnim mirovnim organizacijama, radu Društva Naroda koji ide u korist mira i politici miroljubivih država.

U diskusijama u kojima su uzeli riječ brojni govornici najraznovrsnijih političkih i vjerskih grupa, pa i delegacija Jugoslavije koja se sastojala od 5 članova, najviše su zapaženi govor i referati kineskih i talijanskih delegata, nadalje predstavnika katoličkih organizacija i opozicionog dijela »Hitler Judente«, te sjajni govor prof. Ruyssena (tajnika Svjetske Unije Društava za Ligu Naroda), koji je sa slijedim Nobelovom nagradom La Fontaineom nosioce Nobelove nagrade za mir, zauzima stalno mjesto u prezidiju konferencije.

pozivlje omladinu, organizacije i cijelokupni narod sviju zemalja da kontroli i primjenju sankcija uzmu u svoje ruke i da sprječe svaku izrabljivanje u imperialističke svrhe.

(U 4 točki se govori o dogadjajima na Krajnjem Istoku i osuđuje se japski imperializam.)

5. Odlučuje da će poslati delegaciju Drutvu naroda, koja će predati ovu rezoluciju, i da će se pismeno obratiti svima organizacijama omladine i svim narodima.

6. Pozivlje omladinu čitavoga svijeta da se sastane, da bi raspravila praktičnu primjenu ovih zaključaka u pojedinim zemljama.

Za nas ima ta konferencija i posebno značenje još i radi toga što je za slugom »Medjunarodnog komiteta za pomoć žrtvama talijanskoga fašizma« cijeli svijet ponovno upoznat sa prognomina našega naroda pod Italijom i ponovno je svijet upozoren na naše žrtve. Naše puljske i bazovičke mučenike prisvojila je omladina cijelog svijeta i oni su postali simbolom borbe protiv fašizma i rata. Uz mlade talijanske mučenike za slobodu, stoje tako i naši omladinci, koji su pali pod plotunima fašističke milicije, kao vjesnici borbe i končne slobode.

MALE VESTI

— D'Annunzio koji je već duže vremena bolestan, nalazi se navodno na samrti.

* — Burgenlandski Hrvati dobili su konačno posebnog školskog nadzornika za svoje manjinske škole.

* — Italija ponovno sondira teren na Ionskom otoku za zaključenje jednog većeg zajma, koji joj je potreban za plaćanje velikih dugova proisteklih od uvoza iz raznih zemalja koje nisu primjene sankcije.

* — Prema informacijama jednog albanskog lista zaključen je između Albanije i Italije jedan zajam od 40 milijuna zlatnih franaka. Za protuulogu Albanija daje Italiji nove petrolejske koncesije i produžuje dosadašnje. Time Albanija postaje definitivno talijanska kolonija.

* — »Mussolini, Adis Abeba« pisalo je na nekoliko pisama koja su stigli iz Italije u abesijsku prijestolnicu. Abesijska pošta vratila je ova pisma u Italiju s primjedobom »adresat nepoznat«.

* — Talijanski troškovi rata iznose 18 miliardi lira godišnje. Na temelju ovlasti talijanskih vlada za izdavanje daljnjih 1530 milijuna lira za pokriće troškova rata u Africi, prije kojih je već izdana jedna milijarda i kasnije 640 milijuna lira, može se izračunati, da Italija treba za rat mješecno 1500 milijuna lira ili godišnje 18 miliarda lira. Ova svota odgovara u redovnom državnom budžetu strani prihoda odnosno rashoda. Tome još dolaze terećenja u sazve su oružanjem, obrane od sankcija i pojačanim nastojanjima za autarkiju.

* — Jedna grupa milanskih industrijalaca predložila je talijanskoj vladi da položi petrolejske cijevi iz luke Genove do Milana gdje bi se imala osnovati ogromna rafinerija, koja bi mogla preraditi oko dva milijuna tona petroleuma u godini.

* — Opasnost se ne nalazi u Italiji, već u fašizmu, piše madžarski »Uj Magyarorszag«. S jednom liberalnom, eventualno socijalističkom ili komunističkom Italijom lakše bi se moglo sporazumjeti. Englezi su načisto s time, zaključuje taj madžarski list.

* — Maršalu Badogliju nije moguće ostvariti načrt, koji mu se uostalom neosnovano pripisuje, i koji se sastoji u tome, da osigura vezu k Direduvai između armija Somalije i Tigreja. Izlišno je o tome uopće govoriti prije kišne sezone. To piše francuski »Journal des Debats«.

* — Večkrat slišimo in čitamo o temeljno stane Italijo mesečno abesijska ekspedicija. V primerjavo naj navedemo sledeće: Libijska vojna, ki je trajala nekoliko leta, je stala okoli 500 milijonov mesečno, pri tem seveda niso všteti dejstva, da je bila bližja, mnogo manja, da ni bilo sankcija, da se ni poznalo na turističnom prometu, kar se je vse danes pridružilo abesijski ekspediciji.

* — V L. 1934 je Italija uvozila 7.600 milijonov lir, v 1935. pa za okoli 4.500 milijonov. Izvoz iz Italije u nesankcijske države (Nemčija, Avstrija, Ogrska, Brazilija) znača le 29.5% vsega izvoza. Tako ostane še okoli 3.000 milijonov uvoza, ki se ne da kompenzirati z izvozom. Tudi to je posledica sankcija.

* — V vzhodni Africi se po poročilih vedno bolji in bolji veča kriza prevoznih sredstev. Kamioni in drugi tovorni avtomobili leže po nekaj tednih nerabni ob cestah. Pošiljati jih morajo vedno nove tudi že rabljene automobile. Muže ne prenesejo vsega, pa tudi kamele se nad 2.000 m visine ne morejo več uporabljati za transport.

* — Kritje italijanske lire je padlo do danes že zelo globoko in znaša le kakih 13% obtoka. Mesečno znašajo plaćila v inozemstvo 480 milijonov zlat. lir. Od teh gre polovica za francosko banko.

* — Rekverirali so po nekaterih pokrajinah žito. Pustili so le 20 kg za osebo na mesec. Mnogo žita rabijo namreč ne le za prehrano, ampak tudi za proizvodnje raznih kemičnih vojnih prepararov.

* — Fašistična poslanska zbornica je v zadnjem času zelo okrnjena. Zgubila je namreč 55 poslancev, ki so vsi sli »prostovoljno« v Afriku. O njih pa se nič ne čuje. Gotovo še ni nobenega doletela nikakva nesreča in še niso videli nobenega Abesinja, ker bi sicer časopisi to pričnali na dolgo in široko z ilustracijami.

* — V Italiji se danes ne spača več boriti za odlikovanja in medalje. To so občutili tudi razni vplivni možje zlasti poslanci. Ti so do sedaj podarili nazaj domovini 1.850 medalj. Vsaka od njih tehta okoli 7 gr, kar znaša skupaj okoli 12 kg zlata.

* — Ze delj časa pišejo in pozivajo fašistični časopisi mladeniče, da se javijo v vojaško letalsko službo. Rabijo namreč 1.500 pilotov in 4.200 ostalih možje, kot radiotelegrafistov, fotografov itd. Pravijo, da to pomeni najbolji fašistično, najbolj brijančno rešitev naloge vojaka, kar bo tudi kasneje koristilo, kar je civilna avijacija v razvoju itd.

NAŠA KULTURNA KRONIKA

VIKTOR CAR-EMIN O NIKOLI ŽICU

U posljednjem broju »Mornara« napisao je Viktor Car-Emin slijedeće retke o Nikoli Žicu povodom članka Nikole Žica u »Jadranskom koledaru« o Lovranskim kvadernima.

O profesoru Nikoli Žicu malo se čuje, iako mu naročito mi Istrani dugemo mnogo. Njegove geološke i antropogeografske studije o našoj Istri pobudile su veliku pažnju, svojim radom, pored toga je Nikola Žic i kao nastavnik i kao školski nadzornik stekao sebi lijepo mjesto medju našim najboljim nacionalnim radnicima, dok mu veliku hvalu dugujemo i kao istraživaocu starih istarskih glagolskih listina, u koje je oštrinom svoga umna i znanja unesao već do sada mnogo svijetla.

Tako se je i nedavno, u ovogodišnjem »Jadranskom koledaru« pozabavio takozvanim »lovranskim kvadernima«, zbirkom zapisa, sastavljenih između god. 1466 i 1628.

U I svesci »Hrvatskih spomenika« (»Acta Croatica«) nalazi se oporuka lovanskog župnika Radena iz god. 1410. Počinje ovako:

Vaime Hristovo amen. Ja Raden va to vreme plovan v Lovrane učinih moitištam v dobroi pameti va to vreme, kada to dobro moran učiniti dobrovoljno, hoću da je držano, ki bi to hotel rastvoriti budi pravda, ale ki od moje strani, budi proklet na svem svitu i na onom ocem i sinom i duhom svetim...

Oporuka se nastavlja lijepim jasnim čistim jezikom, u kome ima razmerno vrlo malo tudjinske natruhe. Takvi su od prilike i zapisi, što nam ih je iznio i objasnio naš prot. Žic. Jedan između tih zapisa počinje ovako: »1549, meseca junija na dnu 28, kako pride Petar privrednik Hala pred gospodina plovana i pred ostale popi, lovanske proseći, da bismo mu dali vinograd svetoga Križa na Vrutceh dolenjih i gorenjih«. Slijede uvjeti pod kojima se daje spomenuti vinograd u zakup i potom se zapis svršuje ovako: »I va to vreme biše častni redovnici najperv gospodin Franulic, plovan lovanski, i poli njega ostali redovniki, gospodin Martin Skubic, gospodin Marko Berkovic, gospodin Marko Kremcic, gospodin Mikula Džic, gospodin Matej Orbanic, gospodin Juri Šafanici i gospodin Anton Sipač«. Sve su ovo bili popi glagolski kapitula lovanskoga, koji je ukinut tek g. 1848. Ti su redovnici pisali samo našim jezikom, pa od svega srca žalimo, što su premnogi njihovi spisi otisli izgubljeni, jedni zbog nemara, drugi uslijed zlobe nesavjesnih naših narodnih protivnika iz novijeg doba.

U »Jadranskom koledaru« gospodin Žic prikazao nam je samo prvi dio tih »lovanskih kvaderni«. Nadamo se, da će nam brzo iznijeti i drugi dio, koji sadržaje dragocjenih podataka iz onih davnih vremena. Ti će nam podaci vrlo dobro doći, kao što nam uopće dobro dolazi svaka stvarka, koja može da unese nešto svjetla u one davne dane našeg istarskog života, kad je izuzevši ona tri četiri čira na zapadnoj obali gotovo sva istarska zemlja bila skroz i skroz naša.

B. S.

BOŽIČ LADO:

NAŠ IDRIJSKI KOT

Ob petintridesetletnici ustanovitve in desetletnici nasilne ukinivte prve slovenske srednje šole — idrijske realke

VII.

S podiška, skozi glavni vhod vstopiš v vežo pred gospodarjevim stanovanjem. Kuhinja s shrambo, hiša ali velika družinska soba, izba ali kamra. To stanovanje je v hiši običajno najveće. Ze v temu je poudarjeno, da je gospodar glava hiše ne samo v gospodarskem ampak tudi v družabnem oziru. Gospodarjeva kuhinja je zatočišče in središče vsega družabnega življenja v zimskih mesečih. V njej se zbirajo v zimskih poldnevnih čipkarice, v večerih tudi moški. Velika družinska soba je središče važnejših dogodkov v družini in pravo svetišče o velikih praznikih, posebno o Božiču, ko se zborejo na sveti večer vsi stanovalci in molijo z gospodarjem rožni venec. Le v hišah, kjer niso kuhanje preuredili in imajo še prvotne, tam je gospodarjeva hiša središče vsemu življenju.

Iz veže pred gospodarjevim stanovanjem se dvigajo v višja nadstropja lesene, zelo strme včasih prav nerodno zavite stopnice. Večkrat ni mogče po njih spraviti niti pohištva, tako so ozke in neprikladne. Utesnjeno delavca, ki si je prilastil s časom vsak košček zemlje, ki ni bila razdeljena med naseljene okoličane, je prisilila gospodarje, da so radi velikega razmaha prebivalstva izrabili sleherni del svoje hiše in oddali

Četiri deztereta iz Libije

Dramatičan bijeg naših mladića preko Egipta

U Zagreb su došla četiri naša mladića, deztereta. Oni su bili talijanski vojnici u Libiji, u mjestu Amscat. Iz Libije su utekli u Egipt i tamo su se prijavili engleskim vojnim vlastima u mjestu Salum. Tu ih je ispitao jedan engleski poručnik na talijanskom jeziku. Kada su mu kazali da oni nisu Talijani po narodnosti, već Jugoslaveni iz Julijanske Krajine, engleski oficir im je obećao da će ih otpremiti u Jugoslaviju. Engleske vlasti su ih zatim poslale u Port-Said i tu su ih ukrcale na ju-

goslavenski parobrod »Bosiljka« s kojim su došli na Sušak i sa Sušaka u Zagreb.

Oni su služili u 63 regimentu pješačije. Jedan je iz Idrije, jedan iz Buze, a dvojica iz okolice Gorice.

I oni potvrđuju vijesti koje često donašamo o stanju talijanske vojske. Tako pričaju da su morali plaćati litar vode jednu liru i da je hrana vrlo slaba. Ujedno kažu da vlada veliko nezadovoljstvo ne samo među vojnicima, već da su i oficiri nezadovoljni.

SEDEMDESETI ROJSTNI DAN KIPARJA PROF. ALOJZIJA REPIĆA

V prvi polovici tega meseca je praznovao prof. Alojzij Repić svoj sedemdeseti rojstni dan. Rodil se je u Vrhpolju pri Vipavi kot sin preprostega kmeta. Kakor je trda pot vsakega slovenskega javnega delavca, tako je bila tudi Repićeva, vendar pa je s svojo vztrajnostjo u pridnost dosegel visoko mesto u slovenski likovni umetnosti. Zlasti veliko zasluga si je pridobil kot profesor na srednji tehnički šoli, kjer je reorganiziral in deloval polnih 26 let. Skozi njegovo šolo je šla vrsta današnjih likovnih umetnikov, ki spadajo med najboljše sodobne upodobljajoče slov. umetnike. Svoj študij je pričel pri župniku Dejaku u Budinjah, zaključil pa pri najboljših takratnih dunajskih umetnikih. Večkrat je dosegel za svoja umetniška dela prve nagrade, pozneje je izvrševal razna privatna naročila po Slovenskem in med njegova dela spada tudi spomenik Miroslavu Vilharju, ki je bil postavljen na postonskem trgu in katerega so Italijani odstranili. Ko je po upokojitvi profesora Gang sprejel profesorsko mesto na ljubljanski tehnički šoli, se je ves posvetil pouku in svojim učencem. Šola ga je skoraj popolnoma okupirala, tako da skoraj ni prišel do tega, da bi delal za privatna naročila.

Rojaku prof. Repiću prav iskreno čestitamo ob njegovih sedemdesetletnici in mu želimo, da bi še dolgo let užival zasluženi pokoj. — Agis.

OD OSEMDESETLETNICI PROFESORA SEIDLIA

Ta dneve obhaja v rojstnem kraju Novem mestu prof. Seidl svoj osemdeseti rojstni dan. Rojen sicer Dolenjec je vendar zaslužil s svojim delovanjem med gorškim Slovencem, da se ga tudi mi spomnimo ob njegovih častitljivih obletnicih, saj je v svojih najboljih letih dal vse, kar je mogel za napredok in razvoj slovenstva v Gorici. V Gorici je nastopal službo kot suplent na realki po smrti profesorja Frana Erjavca, l. 1887. ter je ostal tu vse do svoje upokojitve leta 1915. torej polnih 28 let.

Poleg dela v šoli in med dijaštvom se je prof. Seidl prav pridno udejstvoval v gorškem Javnom življenju. Bil je član vseh slovenskih kulturnih, gospodarskih in političnih ustanov v Gorici in v njih znani tudi kot zelo priden delavec. Bil je dober predavatelj, v svojih predavanjih se je bayil zlasti z rastlinstvom naših Alp. Pisal pa ju tudi v goriški list »Soč«.

Prof. Seidlju prav iskreno čestitamo k njegovih rojstnih obletnic! (Agis.)

DRONNE VESTI IZ NAŠE DEŽELE

— Radi bega čez mejo je bil obsojen na šet mesecov ječe in 4.000 lir denarne kazni Avgust Ipavec iz Gorice, star 32 let.

— Delniška družba za iskorščanje premogovnikov v Istri »Ars«, je sklenila dvgnosti svoje glavnico od 28.125.000 na 40.000.000 lir in je v zvezi s tem razpisala natečaj za vpis novih delnic.

— V Spodnji Idriji so zaprli karabineri 34 letnega Feliksa Vončino in 24 letnega Veneslava Pavšiča iz Šebrelj radi tihotapstva.

— Petnajstletni Bizjak Stanislav iz Renč se je igral z granato, ki ga je težko ranila. Ravno tako je bil vsled stare granate, ki jo je hotel odpreti, ranjen 17 letni Oskar Simčič iz Bilj, ki so ga morali prepeljati v gorško bolnico in je le malo upanja, da bi okreval.

— V nedeljo je obiskal Prvačino gorški nadškof Margotti z namenom, da ustoliči novega župnika Ivana Drecogna.

— Na Sv. Goro pri Gorici namenjava zgraditi žično železnico iz Solkanu. Stroški za napravo sa preračunani na 1 milijon lir. Vse pa zavisi od podpore vlade.

— V BITKI NA TEMBIENU JE PADEL VIKTOR KOZLOVIČ iz okolice Buj. Staršem je izrekel sožalje sam Badoglio.

POZOR ROJAKI — CELJANI!

Otvoril sem MODNO TRGOVINO V CELJU NA GLAVNEM TRGU 14, z bogato zalogo pletenin, trpežnih nogovic, ženskega in moškega perila, dežnikov in drugih modnih potrebiščin.

Najvlijudne se priporočam, da me posetečate ter se prepričate o mojem dobrem in cenem blagu.

Z odličnim spoštovanjem

DOMINIK POŽENEL

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

POZIV NA GLAVNU SKUPŠTINU »ISTRE« U SUSAKU

Na temelju zaključka upravnog odbora od 2 o. mj. u vezi sa odredbom iz § 22 društvenih pravila zaključeno je, da se održi u nedelju dne 29. marta 1936 u 10 sati u kino dvorani redovna glavna godišnja skupština sa slijedećim dnevnim redom:

1. Pozdrav predsjednika;
2. Izvještaj tajnika;
3. Izvještaj blagajnika;
4. Izvještaj nadzornog odbora;
5. Razrješnica upravi;
6. Izbor upravnog i nadzornog odbora;
7. Eventualije.

Ne odazove li se u roku od pola sata nakon vremena saziva glavne skupštine dovoljan broj članova, skupština će donijeti zaključke sa prisutnim članovima.

Prema odredbi iz § 23 pravila redovna glavna godišnja skupština može raspravljati i o svakom drugom predlogu podnešenom na glavnoj skupštini. Takav predlog mora biti barem tri dana prije glavne skupštine prijavljen upravnom odboru.

Odbor

PREDAVANJE »SOČE — MATICE« V LJUBLJANI.

V soboto dne 21. marca t. l. bo društvo »Soča« v Ljubljani priredilo v saloni pri »Levu« predavanje ob 1/2 ure. Predaval bo mestni zdravnik dr. Mis Franta. Naslov predavanja: »Odkrite besede zdravnika mladim ljudjem«.

DIPLOMA

Gospodin Stjepan Pribetić, rodom iz Žbandaja kod Poreča, diplomirao je 19 o. mj. na pravnom fakultetu zagrebačkog sveučilišta. G. Pribetić je član Istarskog akademskog kluba u Zagrebu i odbornik društva »Istra«. Čestitamo!

Predavanje u omladinskoj sekociji »Istre« u Zagrebu

Omladinska sekocija društva »Istra« u Zagrebu priredjuje u nedelju 22. marta u 10 sati prve podne članski sastanak sa predavanjem. Predavat će dr. Dušan Jakac.

Poslije podne u 6 sati bit će čajanica sa plesom. Svetr će jazz Bimbo. Pozivaju se brača i prijatelji da u što večem broju prisustvjuju članskom sastanku sa predavanjem, kao i čajanki poslije podne. Odbor

SMRT

V Boljuncu pri Trstu je umrla 12. marca 85 letna Oto Ivana, rojena Zobec Pokojnica je mati našega rojaka g. Ota Lovra, lastnika gostilne »Jadran« v Celju. Sožalje!

V Doljenji vasi pri Senožečah je umrl v visoki starosti Jurča Anton, posestnik iz Senožeč. V bolezni se je moral zateći iz prazne domačije, ki sta je morala zapustiti oba sinova, k svoji edini hčeri. — Pokojnik je bil kmetovalec, a žrtvoval je ves svoj prosti čas in denar knjigam vseh strok, ki lahko zanimajo ne le kmetata, ampak tudi izobraženca.

U FOND „ISTRE“

Zvonko Jurdana, učitelj, Svet. Hrašće.

U prošlom broju objavljen D 38.700.60

UKUPNO D 38.705.60

Naša povjerenica za Ameriku poslala nam je dolara 3.80 i to: dolara 2. — kao preplatu za g. Mary Vidović, Union City, a dolara 1.80 dostavila nam je naša povjerenica g. Vidović Mary za 6 komada jadranskih kalendara.

Najsrdanije se zahvaljujemo!

spodaruju in najemniku svet zase. Po- znejne se je ta svet razširil v sosesko in v predmestje.

Vrt daje rudarju najpotrebnejše predelke. Gospodar da vsakemu najemniku eno parcele ali »leho« na kateri pridrža najnajnježo vrtno drobnarijo. Okolina je dala brihtnemu rudarju spoznanje, da je njegova prehrana, ki je bila nekaj v statutih sicer osredotočena pri rudniku in izmed vseh rudarskih pridobitev najboljše izvedena, z do skrajnosti izrabljeno zemljo v tem, da mu nudi vse one stvari, ki so mu za vsakdanjo potrebo najnajnježje. Tako je v veselj ogradil s preprosto ograjo, navadno le s daljšimi deščicami izkrojenimi iz mehkega polena, vsaki najmanji košček zemlje, za hišo, pod in nad cesto, ga skrbno obdelal in razdelil na gredice. Gredice je posadil s solato, drobnjakom, petršilom, čebulo, predvsem pa s fižolom latnikom, »šurkovcem«, z zeljem in krompirjem, ki tvorijo glavno rudarjevo hrano. Ni pozabil tudi na zelenjavno, ki mu je dobrodošla ob praznikih ko se izboljša jedilni list. Posebno ljubezen goji rudar tudi do cvetja, zato ima vsaka gredica oddeljen košček za cvetke, ki so zmerom na mizi v vazi.

Ko se je v prvotni dobi Idrije gozd vedno bolj krčil na vrhove, zemlja postajala vedno bolj rodovitna in razmah naseljevanja vedno večji, je postal naš rudar naenkrat mali bajtar, ki nima niti 1/4 grunta. Večji obseg zemlje mu je nudil priliko, da postavi v hlev živilo in jo redi. Ni še dolgo tega, ko je mnogo rudarjev imelo po eno ali dve krovici, prasiče, v veliki množini pa petrnatno in domača zajce.